

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Confvtatio. XCI. articulorum: e tribus Martini Lutheri Teuthonicis sermonibus excerptorum

Luther, Martin

Coloniæ, 1525

VD16 L 5500

III. De sancta Cruce & reliquijs sanctor[um]. Articuli. 34.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30500

Ex sermone de sancta Cruce

Articuli. XXXIII.

LVIII **L**Vtherus. Magnus abusus de sancta Cruce exortus est, uocat hoc festū Exaltatio S. crucis, & inde ortum est, q̄ Cæsar Heraclius, crucē in suo uexillo ferebat, q̄n uicit regē Persarū, & cū magno apparatu domū reuertebat, & uictoriā sanctæ Cruci ascribebat.

¶ Cochlæus. Plenus impietatis est hic sermo, Nos at̄ & supra de sc̄ta cruce nō nihil r̄ndimus, Tribuimus at̄ uirtutē uincendi hostes & inimicos n̄ros S. cruci, nō inquātū lignū ē, sed ut trophēū est Ch̄ri, q̄d etiā inuisibiles hostes n̄ri fugiunt, Ad Ephe. ij. Per crucē interficiēs inimicū. Q̄ si æneū signū Mo si potuit ab ignitis serpētibus saluare Israelitas Nm̄. xxi. q̄to magis sacrū illud Ch̄ri trophēū, in q̄ traxit ille oia ad se ipsum Iohā. xij. saluabit ch̄rianos ab hostibus eorū. Vñ & Paulus ait Mihi aut̄ absit gloriari nisi in cruce d̄ni n̄ri Iesu Ch̄ri Gal. vi

LIX ¶ Luth. Sicut scitis, q̄ deus nobis p̄cepit honorare sanctos hic diabol⁹ fecit nobis p̄stigiū, & oculos in altū eleuauit, q̄ sup mortuos mentē applicuimus, & uiuorū oblitī sumus,

¶ Coch. Per cultū sc̄torū, q̄ in cœlis sunt, non obliuiscimur sc̄torū q̄ sunt in terra, sed eis in honorē illorū sæpe largimur, & bñfacimus, Impius est igiŕ p̄stigiator Lutherus, q̄ p̄stigiū diaboli uocat, oculos in altū ad sc̄tos dei leuare, Cōtra illud Psal. 120. Leuauī oculos meos in montes, unde ueniet auxiliū mihi Oportet ergo unū facere, & alterū nō omittere Matth. xxij Venerari inquā sc̄tos, & bñfacere pauperibus Ch̄ri, dicente Ap̄lo ad Ro. xij. Reddite oibus debita, cui tributū, tributū, cui timorē, timorē, cui honorem, honorem.

LX ¶ Luth. Ideo primus abusus est iste, q̄ ligno, in q̄ deus pependit, tēpla fundāf, quēadmodū hic collegiata eccl̄a sup sp̄neam coronā fundata est.

¶ Coch. Sāctæ Cruci tēpla & altaria cōsecrātur, nō sane ut ligno naturali, sed ut trophēo Ch̄ri, in q̄, uictis & triūphantis hostibus n̄ris, diabolo morte & inferno, salutē & uictoriā peperit nobis Chr̄s, Q̄ si statuæ olim & trophēa Regum Cæsarūq; Gentiliū, ita sacra ac uenerāda fuerūt Gentibus ut ad ea

IO. COCHL. ADVER. LVTH.

ad ea cōfugientibus Afylū eēt & libertas, Violātes uero ea, læsæ maiestatis rei f erēt, Cur nos chrīani, regi & redēptori, imo & creatori ac dño deoq; nō tā ingrati simus, ut statuas et trophea eius memori ueneratione prosequamur, q̄ uanis idolis ip̄isq; hoīb' fecerūt olim gentes, Q; si ignoto deo arā exstructā Athenis Paulus nō reprehēdit, sed pbauit, Act. xvij. quare nō liceat tropheo Chri notissimo salutis signaculo templa consecrari & altaria.

¶ Lut. Hinc uenit, q; ubicunq; portiuncula p̄t acquiri, ibi LXI multū argēti & auri aduolauit, ibi fundata sunt ei tēpla, Et p hoc pauperes sunt derelicti.

¶ Coch. Per uenerationē sanctæ crucis nō derelinquunt, sed magis iuant paupes. Nō em̄ pauci circa eius tēpla & altaria stipē accipiūt, Et qd honoris sanctæ cruci impendit, nō tā ligno ipsi, q̄ triūphatori in ea Chro exhibet, Nec est gens aut secta sub cœlo alia, q̄ pro paupibus tot hospitalia, Geronotocomia, Bephotropia, Orphanotropia ppetuasq; eleemosynas fundauerit aut instituerit, q̄t reperiunt apud chrīanos, qui soli crucem sacrā habent & uenerantur.

¶ Lut. Hic superuenerunt fatui indulgentiar; episcopi, & LXII ad hoc indulgentias dederunt, ut populo hians os facerent, q̄ accurreret.

¶ Coch. Cur hic fatuos noiat Epos Lutherus, quibus alibi magna cōtentione tm̄ tribuit ptātis, cuiq; in dioccesi sua, q̄tū in uniuersitate chrīanor; tribuendū est summo pontifici, in q̄ aliquā & Chrm̄ & sp̄m̄ sc̄tm̄ agnouit. Sic em̄ aliquā & docuit, (ut ait ipse) & scripsit. papā tripliciter habere militantis ecclesie merita in ptāte, Primo, ut ea offerat deo pro satisfactione alior;. Scdo, pro suffragio aiabus. Tertio, in laudē dei. Et hāc potestātē spiritualē, si uera est, in suis dioccesibus habere epos Firmiter (inqt) credo, aut si erro, reuocet me q̄ p̄t, Sed qūo erret Lutherus, q̄ certus est (ut crebro iactitat) & doctrinā & iudiciū suū, nō suū, sed dei esse. De indulgētis q̄q; nō semel mē dacē fecit seipsum, id quod negare neq; audet neq; potest propria uoce manuq; conuictus.

Luth. in reso
conclu. xxvi

¶ Lut. Hinc ueniūt & pegrinationes, hic deus, etiā suā gra LXIII.
D tiam

tiā addidit, q̄ alicubi e patibulo frustū ligni excisum, pro sc̄ta cruce adoratū est.

¶ Coch. Nō addit de° grām suā errori, ut error fiat, Ip̄e em̄ est v̄itas & uia recta, sine errore, Ioh. xiiij. Sic psal. iij. d̄r. Oīa mādāta tua v̄itas, oīa iudicia tua v̄itas, oēs uīe tuę v̄itas, Si tñ p̄ errorē aliud lignū pro sc̄ta cruce a deuoto pp̄lo adoret̄ aut ueneret̄, nihil piculi aut peccati est. Nō em̄ tā p̄pter lignū, q̄ p̄pter Ch̄m fit illa ueneratio, dicūt em̄ dialectici, Propter q̄d unumquodq; tale & illud magis,

LXIII ¶ Lut. Nā tā multa sunt frustra in mūdo, q̄ dom° aliq̄ in ex trui possit, si oīa haberēt, sicut caput S. Barbarę in tot locis est ut si cōputent̄, ipsa bene septē capita habuit.

¶ Coch. Nō est carpētarius aut faber Lutherus, nec scit q̄t in mundo sint frustra sanctę Crucis, Nec fit iniuria deo aut Ch̄o ei°, si cui frusto ligni (q̄d nō sit reuera portio sanctę crucis Ch̄i) honor propter crucifixū Iesum exhibeat̄, Sicut at̄ di uinitus aliqñ miraculis ostendit Christus, sibi iniuriā fieri, qñ infertur crucis ipsius imagini, ita & honor ei exhibet̄, quando crucis eius imagini pia impendit̄ ueneratio. Certe qui S. Gregoriū legerit i registro de clauē & cathena S. Petri, nihil mirabit̄, si etiā aliud lignū, quod contractu sanctę crucis sancti ficatū est, uirtutem supernaturalē accipiat, ac loco sanctę crucis digne ueneretur.

LXV ¶ Lut. Hic tūc organis, cāticis, tymbolis, fistolis cātus ap̄ parat° factus est, ut nullū habeat modū, Ita excæcauit nos deus, Nā sicut eū quærimus, ita cōtra inuenit nos ipse, Stulti eē uolumus, sic ipse etiā nos stultos esse sinit,

¶ Coch. Bona est stultia (de q̄ scribit Paulus. i. Corinthi. i. Laudare deū & sanctos eius, in sono tubę, in Psalterio & cy thara, in tympano & choro, in cordis & organo, in Symba lis deniq; benesonātibus Psalm. cl. Hanc sapiens huius sæcu li filius reprehendit L V T H E R V S, doctus a Michol fi lia Saul regis, quæ uirum suum Dauid reprehendit ludentem in Organis & saltantem ante arcam domini .ij. Regum. vi. Cui dixit Dauid, Viuit dominus, quia ludam ante dominum qui elegit me potius q̄ p̄rem tuū, ludā, & uilior siā plus q̄ fa ctus sum

IOH. COCHL. ADVERSVS LVTH.

Etus sum &c. Sic & nos Luthero dicere possumus.

¶ Luthe. Ideo punit nos deus quoq; q; cogimur recipere mendacia, idolis seruire, lapides & ligna adorare, ex quo pauperum curā non habemus, LXVI.

¶ Coch. Non abiicitur, sed excitatur magis cura pauperum dum religiose ueneramur sanctos, partim eorum exemplis ad eleemosynas prouocati, partim a pauperibus per sanctum aliquem obtestati, ut in honorem eius illis elargiamur, Nemo nos cogit recipere mendacia, nemo idolis seruire, nemo lapides & ligna adorare, Inique & impie calumniatur ecclesie pietatem Lutherus, impius peruersor (ut ipse alibi scribit in Pi-ghardos hac de re) scripturæ, impudens Turingiæ rusticus, qui Romam tādē docet unum solum deum adorandum esse quasi id antea nescierit. Lut. de. x. p̄ce pt. cap. pri.

¶ Lut. Ideo nota hoc, q; primus abusus est, q; lignū ita exornatur, & cogita te multo plus facere, si des pauperibus decem denarios q; si ad hāc rem dederis uiginti, quia deus nō magnificat, etiā si non exornes extrinsecus, imo si omnino nullū haberetur, sed si in corde portas LXVII.

¶ Coch. Non magni facit deus aurum & argentum, sed magis inspicit affectum & deuotionem dantis, siue des in usus pauperum, siue in sepulturam peregrinorum, siue in hospitalis aut templi extructionem, siue in altaris aut Crucis aut sacre uestis aut uasis exornationem, Non una tātum ē causa pia Sciunt etiam iurisperiti, uarios esse modos & casus donandi ad causas pias, Sicut autem non indiget deus templo aut altari, ita nec pauperibus indiget nec peregrinis, Nulli enim indiget, Si quid autem in nomine eius siue templo, siue pauperi erogaueris, modo simplex sit oculus tuus, mercedem perfectam non perdes, Matth. vi. & x, Mensurā bonā & confertā & coagitatā dabit in sinum tuum, Lucae. vi,

¶ Luth. Ideo uelim q; nulla corona spinea, imo nulla crux sancta unquam in lucem uenisset, quia huc se conuertunt homines, & exornant auro & argento, & dimittunt pauperes sedere uacuos, LXVIII.

De Sancta Cruce & reliquijs sanctorum Ser. III.

¶ Coch. Raro bene uult Lutherus, subuersum est enim cor eius & deprauata uoluntas, Tit. 3. Non impedit pauperes neque corona neque crux Christi, sed plus illis erogat, quando illa ostendunt & uenerant, quam dum latet abscondita. Certe non plus erogauerunt pauperibus Germani antequam coronam aut crucem Christi cognouerunt quam modo faciunt, imo aut nihil aut multo minus erogauerunt antea, Et erogant hodie minus Lutherani, quam partim legibus, partim uicarietate ab oppidis suis pauperes scholares, monachos & mendicos.

LXIX ¶ Lut. Ideo si mihi frustum donaretur, imo si staret in manu mea, statim illud eo abditurus essem, quo sol illud non multum circumfulgere deberet.

¶ Coch. Bene igitur facit deus, quod huic impio & furibundo Apostatae non omnia in manus tradit, ne ad exemplum Sefac Nabuchodonosor omnia sacra & speciosa nostra tollat ac perdat, fuit & Iulianus imperator Apostata, sed multo mitior Luthero, Quam enim uim aut iniuriam intulit S. Cruci aut spinee coronae Christi? Abstinit etiam a sanguine sacerdotum, in quo iam pridem optauit lauare manus suas Luth.

LXX ¶ Lut. In quod dixi de S. cruce, de omnibus reliquijs dictum uolo, quia reliquiae nihil aliud sunt, quam seductio fidelium, ideo prorsus recedat sub

¶ Coch. Pia & antiqua est religio de uenerandis corporibus (terrarum poribus & reliquijs sanctorum, Vnde memorabilis est in scriptura ciuitas Hebron, quia Adamae maximus ibi iter Enachim situs est, Iosue. xiiij. Sed & memorabilis illa spelunca duplex, in qua tres patriarchae, Abraham, Isaac & Iacob, cum uxoribus sepulti sunt, in Hebron fuit, Gen. xxiiij, tam sane religiosa, ut Iacob in Aegypto, moriturus adiurauerit filium suum Ioseph, ut corpus eius ibi sepeliret. Ioseph quoque fratres suos adiutauit, ut ossa eius apportarent secum ex Aegypto in terram Chanaan, Gen. l. Quoties autem religio ista diuinitus sit a Christo miraculis comprobata, circa sanctorum sepulchra et reliquias in finitum est referre. Sed & Lutherus ipse in hunc modum aliquando teutonice scripsit in sua declaratione, Dico (inquit) & teneo firmiter cum tota christianitate, quod sancti coli ac inuocari debent, Quis enim hoc impugnare queat, quod adhuc hodie uisibiliter circa sanctorum corpora & sepulchra deus per nomen sanctorum suorum miracula facit? Haec est Luthericae doctrinae certitudo & constantia.

Lut. in decla.
arti. primo

LXXI. ¶ Lut. De his scripsit etiam Vigilantius, contra hunc uehementer se

ter se opposuit Hieronym^o, qđ uelim eum omisisse,

¶ Coch. Quid miū, si Luther^o magis Vigilatio, cui^o erro-
rē & impietatē sequit̄ & amplexi nūc, q̄ S. Hieronymo (cui^o
eruditionē & pietatē laudauit & miratus est olim) fauet? Nā
& cū Arrio añ bienniū, imo triēniū iā, detestatus est sacre illd
nomē Homouision, & calūniōssime referebat illā suā ipieta-
tē in B. Hieronymū, tāq̄ & is negaret filiū Ch̄m Homouisi-
on & cōsubalē p̄ri, Sed iā pridē intellexit Cæsar cū principib^{us}
ēpisq; n̄ris, & adeo cū toto mūdo, qđ portenti aleret hic
Apostata, nunc ex professo eccl̄iæ hostis & desertor, q̄ prius
sub ouina pelle lupū habēs, immanissimū uarijs technis decla-
rationibusq; & retractationibus occultabat.

¶ Lu. Et si Vigilati^o liber extaret, sicut Hiero, existimo eū
multo ch̄rianius de eo scripsisse, q̄ Hieronymū.

LXXII

¶ Co. Ch̄rianius nūc scribūt Luthero heretici, q̄ catholi-
ci doctores, Studet em̄ oēs hæreſes (ut i publico testat̄ edicto
Maxim^o Cæsar & impator noster) in unā impietatis lernā cō-
fundere, atq; inde populo uenena sua propinare.

¶ Lu. Nā qđ S. Petr^o plus p̄t h̄re, q̄ ego & tu? Pōt bñ h̄re
plura dona, & efficaciora fecisse opa, At fides, quā ip̄e h̄z, sūt
directa est, sicut n̄ra, habet eūdē Ch̄m, eūdē sp̄m, quē nos ha-
bemus, si credimus, Quate igit̄ alteri eū donare uolo?

LXXIII

¶ Co. Hic ait Luther^o cū Lucifero Esa. xiii. In cœlū cōscē-
dā, sup astra dei solū exaltabo meū, sedebo i mōte testamēti i
laterib^{us} aglonis, ascēdā sup altitudinē nybiū, silis ero altissimo
An v̄o nō exaltat solū suū sup astra dei, q̄ cōstituit se iudice³
oīm tū hoīm, tū angelor^{um}? Et q̄ ait altissimo Ch̄i discipulo &
principi ap̄lor^{um} Petro, Quid plus h̄re potes q̄ ego? Sed audiat
uir ip̄ius & supbus p̄phetę n̄sum, Verūt̄n̄ (inqt) in infernum
detraheris, in pfundū laci, q̄ te uiderint ad te inclinabunt, teq;
p̄spiciēt, Nūqd iste est uir q̄ turbauit terrā? q̄ cōcussit regna?
Detracta ē ad inferos supbia tua, cōcidit cadauer tuū &c. Pe-
tro dictū ē, Tu es Petr^o & sup hāc petrā ædificabo eccl̄iā meā
Et tibi dabo claues regni cœlor^{um}, Mat. xvi, & ego rogauī p̄te
ut nō deficiat fides tua, Et tu aliqñ cōuersus, cōfirma fr̄es tuos
Lu. xxij. Nūqd & hoc etiā de Luthero i scriptura legif, ut ni-
hil plus Petr^o habeat q̄ ip̄se?

Luthe. contra
statū ecclē.

Esaia. xiii.

LXXIII,

¶ Lu. Ideo notet hoc, quod omnes boatum & honorem mortuorum sanctorum reputemus, sicut aes, & honorem quem proximo exhibemus, reputemus sicut aurum & lapides preciosos.

Matth. xv. &
Mar. vij

¶ Co. Vterque honor & bene & male fieri potest, Boatum ei vitulinum absque rationabili obsequio, ubi ore tantum, non etiam corde canis, neque deo neque sanctis eius acceptum est. Ita etiam scriptum est, Esa. xxix, Appropinquat populus iste ore suo, & labijs suis glorificat me, cor autem eius longe est a me, Et si pauperibus des eleemosynam, ut videaris & lauderis ab hominibus, recepisti mercedem tuam, Mat. vi, Optet igitur nos, etiam bona quam agimus, magna cautela (teste etiam B. Greg.) perficere, ne favor in, aut humana gratia regat, Et non frustra ait apostolus. i. Cor. xiii Orabo spiritu, orabo & mente, Psallam spiritu, psallam & mente

LXXV

¶ Lu. Nunc bene notare potestis, quod existimare debeatis de monasteriis, quae veniunt & faciunt boatum, & expandunt hominibus oculos, in eo, quod hic Franciscus, alter Augustinus, tertius Benedictus sublimiter extollit, de quibus tamen nobis nihil commissum est

Luth. de. x. p.
cep. ca. primo

¶ Co. Non boatum monachi, licet uisus sit ante benevolentium cucullatus in Misnia & caluiciatus ab utero uaccarum nouum minotaurum, quae nos inuiso sane & inaudito prius portetum, summum regum opifex fideliter admonuit, ut ab hoc, siue Saxoniae, siue Turingiae, aut Misniae uitulo cucullato, quae cucullum lacerat, caluiciumque coronae irridet ac detestat, nobis & religioni ac salutem nostrae caueamus Non peccat ergo monachi, dum sanctos per meritis, unum hunc, alium alium laudibus extollunt, Quod & Lutherus olim non uulgariter, & quod in pluribus locis commendauit, Quos modo recensere longum foret

LXXVI

¶ Lu. Deum adhuc alium superuenit abusus per Thomam Agnatem cui colubae in aure depingit, imo puto fuisse iuuenem diabolum, ut debeat adorari

Luth. in Reso.
conclu. xx. &
lvij.

¶ Co. Non ignorat Lutherus, sibi a stulto & leui populo iam pridem depictam esse ad aurem alteram, loco spiritus sancti colubam. Numquam tamen ob eam uanitate corripuit quemque, licet nec miraculis nec sanctorum totiusque ecclesiae testimonio (sicut s. Thomas) sanctitatem & doctrinam suam comprobauerit, Et ipsemet aliquando dixit S. Thomam & Bonauenturam esse & sanctos & graues plane autoritate uiros, Item uiros insignes etiam suis cum discipulis.

LXXVII,

¶ Lu. Et proposuit magnam prudentiam cum Dulia, Hipdulia, Is dicit

dicit, q̄ adorari debēt, sed eo usq; q̄ colligenē in unū is q̄ i cœlo est, cū eo quē pictor depinxit, Imo & ad diabolū collige, et eū q̄q; adora, uerba sunt, q̄bus decipiunt homines.

¶ Coch. Nō deceptionis, sed ueritatis & sobrietatis uerba sunt, q̄ de Latria Duliaq; & Hypdulia scripsit B. Thomas, q̄ si fidelit̄ pp̄lo tradāt, nō adorabit plures deos cū Gētib⁹, neq; omittet uenerationē sctōr; cū Iudēis, Quis at̄ tā rudis ē in plebe, q̄ nesciat honorē & inuocationē eiusmodi nō fieri signis, lapidibus inq; aut lignis coloribusve figuratis, sed sanctis i cœlo, p̄ eiusmodi statuas & imagines signatis, quēadmodū dum nomē hoc Iesus in ecclia p̄fert, reuerēter inclinamur, nō uoci q̄ transit, sed signato seruatori deo.

¶ Lu. Nā quō p̄t plebei⁹ hō illuc puenire, ut sic p̄ relationes sursum trahat, & colliget triginta ad illud? Nō est possibile, LXXVIII

¶ Co. Sint tricies aut ter cēties triginta imagines B. Marię uirginis dei genitricis. sint etiā quālibet diuersę, nō tñ psuadebis pp̄lo, esse plures matres Ch̄ri aut genitricis dei, Est ne tā difficilis relatio, ex signo referre aīm ad signatū? nōne hoc fit uulgo i oī moneta; in oī statua aut imagine regis aut p̄cipis?

¶ Lut. Ideo uelim, q̄ oēs cruces subuerterent, q̄ ita sudaue rūt & cruētę fuerūt, p̄ q̄s postea pegrinationes & boatus exorti sunt, Quod tā gradē errorē & abusum fecit. LXXIX.

¶ Coch. Vellet idē diabolus q̄q; qd tū postea? Nō malū ē pegrinari, qd Ch̄s q̄q; & Paulus frequēter fecerūt, Et Lucas Paulo ab ecclesiis additus & ordinatus erat pegrinationis comes. ij. Cor. viij. Neq; malū est cātare dño & sctis eius, qd sanctissimi q̄q; prophetę & Apli fecerūt, nosq; silr facere docuerunt & iusserunt. Ait em̄ Dauid, Hymnus omnibus sanctis eius, Psalm. cxlvij

¶ Lut. Sicut si Papa attētet & cōdēnet, cōburat ueros ch̄ri anos, quēadmodū sane incipit, tāq; sint diabolo proprij, Et totus mūdus assentit, & dicit, eis iuste factū esse, Deū esse cū illis, diabolū nobiscū, Hoc deus tūc uertet, & dicet, uos estis iusti, illi sunt iniusti, Hoc iā caro & sanguis nō uident, spūs uidet, q̄ cognoscit iustū esse, etiā si totus mūdus irrideret, exprobraret & iniustū diceret, Hi sunt sancti spiritalis, & profun-

De Sancta Cruce & reliquijs sanctorum Ser. III.

de illuminati, crucē agnoscētes & portātes, quibus pauci sunt.

¶ Co. Nō sunt ueri chriani, q Chrs negāt Homouision seu cōsubalē p̄ri, cū Arrio & Luthe. nec ij, q matrē Chri reginā cœli, matrē miscdiæ, & aduocatā nostrā agnoscere nolūt, nec illi q amicos & domesticos Chri, uelut cohēres & cōregnātes, honorare cōtēnūt, Nec isti deniq; q nec summi pōtif. nec ecclie catholice dictis & decretis obediūt, sed Pighardi, Wiclephistæ, Hussitæ, & Lutherisci sunt, Chri & ecclie dei desertores ac trāsfigæ, religionisq; auitæ proditores, Digni p̄ inde, ut tradātur Sathanæ in interitū carnis, i. Cori. v, Hoies in reprobū sensum dati, & sapiētes tm̄ ap̄d semetipsos, Ro. xij

Lut. de. x. p̄ce, cap. ij.

LXXXI

¶ Lu. Date mihi nūc aliquē hoiez, q ex iucūditate & amore castus & probus sit, eijsmodi nullus est sup̄ terrā

Hora. in ep̄lis

¶ Co. Nō seq̄t, si Luther⁹ talis nō ē, ergo nōo talis ē, Si em̄ oderūt peccare boni & iustis amore, ap̄d Ethnicos, qb⁹ grā chri & sp̄s sc̄ti erat ignota, quis tā ipi⁹ in tot sc̄tōs amicos & domesticos Chri cēsor ē, quibus pleriq; ex utroq; etiā sexu mortē poti⁹ pati, q̄ castitatē & p̄bitatē pdere uoluerūt, Quot sunt adhuc hodie etiā i Germaniæ superioris et Saxonie (ubi Lutherani p̄dnari cōtēdūt) monasterijs sacratę uirgines ac deuoti monachi, q poti⁹ uitā q̄ castitatē et pietatē suā amittere cupiūt, Scit p̄fecto Luther⁹ ip̄e, qd sibi añ bjēniū r̄nderit monialis illa, cui dotis uice aureos aliqt̄ i sinū pectoris clā effuderat, ut p̄dita castitate, nō āplius Chri, sed libidinosi alicui⁹ adolescētis spōsa foret, Mēt̄ itaq; i pl̄mos apostaticū hoc libidinis mā

LXXXII.

¶ Lu. Nūc si in cōcupiscētia inuenio in me unā scin (cipiū tillā tūc statim falsum est, tūc legi nō est satisfactū, ubi inuenio nō unā scitillā, sed totū clibanū plenū igne malæ inclinationū

¶ Coch. Nō oēs feruēt ac ardēt libidine Lutheri, nec oēs iacēt in cōcupiscētiæ ei⁹ clibano, M̄ti ei exhibēt mēbra sua seruire iustitię in sc̄tificationē, Ro. vi. M̄ti castigāt corp⁹ suū et in seruitutē redigūt. i. Cor. ix, M̄ti induūt nouū hoīem in iustitia et sc̄titate & iustitatis, Ephe. iij, M̄ti abstinēt a uino in q̄ ē luxuria, Ephe. v, M̄ti sciunt uas suū possidere in sanctificatione et honore, nō in passione desiderij, i. Thes. iij,

Luth

Lut. Quia nullus apex de lege p̄terire p̄t, sed totā ipleri oportet, sicut hic habet, Iā nō inuenis in te, q̄ sic facias in oib⁹ mēbris & toto corde, cū gaudio & iucūditate, ideo dānat⁹ es, & es diaboli, Secundum hoc scias te regere

¶ Co. Legē adimpleuit Ch̄s, i. Mat. v. Nos ad legē nō tenemur, nec ei subiecti sum⁹, Ro. iiij. & 8. Gal. iiij. v. Nō igit⁹ suz dānat⁹, si legē ueterē nō ipleo, ad eā eī nō obligor, sed p̄ grāz Ch̄i saluamur, Act. xv. & grā dei uita æterna, Ro. vi. Cōcupiscētia at̄ fomit̄is in me nō est cōtra legē dei, nisi accesserit cōsensus mēt̄is et uolūtatis, imo ē materia exercēdæ uirtutis, Ne mo em̄ coronabit⁹, nisi q̄ legitime certauerit. i. Corin. ix. Cui a Lutero soc̄isq; eius minime adhuc r̄sum est.

¶ Lut. Hæc est altera sc̄ia, Lex, q̄ docet nos dānatos eē, q̄a LXXXIIII
has malas cōcupiscētiās, inuenim⁹ nos oēs in nobis, & tñ debemus nullā scintillā de illis habere.

¶ Co. Falsa est hæc noua Lutheri sc̄ia, neq; em̄ dānat nos nec dānatos eē docet lex dei, Beati em̄ dicūt, q̄ in lege dñi meditat̄ die ac nocte, psal. iij. Qui ābulāt in lege dñi, psal. cxvij. Qui in mādat̄is eius cupiūt nimis, psal. cxi. Nec usq; scriptū ē dānari nos, si uua sit in nob̄ fomit̄is aut cōcupiscētiæ scintilla. Talis eī cōcupiscētia nō culpa ē, si mēs nō cōsentiat, sed solū est p̄cna ex præuaricatione Adæ, & stat simul cū gratia dei, quæ sufficit nobis. ij. Cor. xij.

¶ Lu. Hoc iā nō respexerūt sophistę n̄ri, sed docuerūt, si faciam⁹ sc̄d̄z possibilitatē, tūc de⁹ det grāz, Hi sunt duces cęcorū LXXXV.

¶ Coch. Fidelis ē de⁹, q̄ nō patit nos tētari supra id q̄d possum⁹. i. Cor. x. Nec unq; p̄cepit nob̄ impossibilia, iuxta illd̄ Deute. 30. Mādatū hoc, q̄d ego p̄cipio tibi hodie, nō supra te est, neq; p̄cul positū, sed iuxta te ē sermo ualde in ore tuo & i corde tuo ut facias illū &c. Et ip̄e Lutherus alibi ait, Mādata dei cū grā dei facillima eē, iuxta illd̄ apl̄i, Possū oīa i eo q̄ me cōfortat, Negare at̄, q̄ de⁹ det grām ijs q̄ faciūt sc̄dm suā possibilitatē, ē laqueū desp̄atiōis hoīm cōsciēt̄is iniicere, cōtra illd̄ apl̄i, i. Tim. ij. De⁹ oēs hoīes uult saluos fieri, & ad agnitiōē uitæ uenire, Et Apo. 3. Ecce sto ad ostiū & pulso, si qs̄ audierit uocē meā, & aperit mihi ianuā, introibo ad illū, & cœnabo cū illo, & ip̄se mecū.

Luth

Lut. contra
Eccium.
Philip. ij.

LXXXVI

¶ Lut. Et tñ ipsimet cōcedūt, q̄ hō sit ualde inuitus ad bonū, Nihilomin⁹ si uadit & facit, q̄ quis cū grauedine, molestia, & accidia, sit tamen bene acceptus.

¶ Coch. Nō oīs hō ualde inuitus est ad bonū, Ita em̄ scriptū est Exo. xxxv. Seperate apud uos primitias dño, Oīs uolūtarij & prono aio offerat eas dño, Egressaq; oīs mltitudo filiorū Israel de cōspectu Mosi, obtulerūt mēte prōptissima atq; deuota primitias dño, At mltitudo illa paulo añ sedit manducare & bibere, & surrexerūt ludere & saltare añ uitulū conflatilem, Exo. xxxij. Q̄to igit plures ex chřianis p̄ grām dei prōpti & uolūtarij ad bonū repiunt? Ita em̄ ait Aplūs de Macedonibus. ij. Cor. viij. Altissima paup̄tas eorū abūdauit i diuitias simplicitatis eorū, q̄a secūdū uirtutē testimoniū illis reddo, & supra uirtutem uolūtarij fuerunt, Et infra ca. ix. Nam de ministerio q̄d sit in sanctos, ex abundantia est mihi scribere uobis. Scio em̄ promptum aim uestrū, pro q̄ de uobis glorior apud Macedones, Qm̄ & Achaia parata est ab anno p̄terito

LXXXVII.

¶ Lut. Ideo eēnt uel solū p̄pter hoc p̄ctm̄, diaboli, mortis, & inferni uerba, q̄a Chřūs docet hic contrariū, ut cū delectatione & amore eamus, & iucūdo aio ad id sim⁹, cui nūc iusti⁹ uultis credere Chřō ul' sophistis? Hoc uīo relinq̄ arbitrio.

¶ Coch. Plus credimus Chřō uni, q̄ cētū aut mille Lutheris, plus itē sophistis (uti theologos nūc uocat) q̄ Lutheranis Iā em̄ oñsum est, nō oēs ad bonū inuitos eē, & q̄ tardi aut pigri sunt exhortari debent, ut prōpti ac uolūtarij fiāt, Sicut facit Paul⁹. ij. Cor. ix, Vnusq; pro ut destinauit in corde suo, nō ex tristitia aut ex neccitate, hilarē em̄ datorē diligit de⁹, Et .i. Cor. ix, Si uolēs hęc ago, mercedē habeo, si at̄ inuit⁹, disp̄satio mihi credita est, neq; tñ p̄ctm̄ ē, si inuita aut etiā renitēte carne, spūs ad bonū prōptus sit. ij. Cor. xij, neq; itē p̄ctm̄ est si qd boni cū grauedie & molestia fit, mō ex obediētia & bona intētione fiat, Quis em̄ sp̄ & ad oēm actū in carne corruptibili prōptus eē q̄at? scriptū est em̄ Sap. ix, Corp⁹ qd corrupit̄ aggrauat animā, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitatē, Qd̄ & Chřs ipse nō tacuit, dicēs, Spūs qdē prōpt⁹ ē caro at̄ ifirma, Mat. xxvi, Nō dt̄ at̄ grauedinē aut ifirmitatē illā p̄ctm̄ esse.

Luth

¶ Luth. Ex hoc tãdem supuenerũt monasteria, hic ingres-
si sunt in ea, Quid si qui essent intus, q̄ indelectabilẽ id fieret, si-
erent tñ beati, Ita docuerunt illi

¶ Coch. Sicut uidua, q̄ duo tñ æra minuta dederat in Ga-
zophilaciũ, plus oibus dedit, q̄ dedit ex eo q̄d illi deerat seu
deficiebat, Lucæ, xxi, Ita & is monachus, cui plus pugna
est cum carne renitente & aggrauate, plus meret in uita & re-
gula monastica, quã p̄ obediẽtiã, licet cũ difficultate & graue-
dine, custodit, q̄ ille, cuius corpus ad oia monasterij onera por-
tãda proptũ & assuefactũ est, Vnusq̄sq; em̄ propriã mercedẽ
accipiet secundũ suũ laborẽ. i. Corinth. iij. ergo qui plus aut
grauius laborat, plus mercedis accipiet

¶ Lut. Ideo sic dicere debuissent, Vide hõ tu misera cõdẽ, LXXXIX;
nata creatura, tu deberes delectationẽ hãre ad legẽ dei, & es in-
uitus, ideo affer delectationẽ & amorẽ, aut sis inimicus dei &
amicus diaboli, Ita hoies declinassent a propria p̄sumptiõẽ, &
uenissent ad sui cognitionẽ, tunc dixissent, O deus sum ergo
dãnatus, Hoc sane rectum fuisset.

¶ Co. Btũs uir q̄ nõ abijt in cõsilio ipiorũ, Quid em̄ cõsu-
lũt, nisi pctm̄ & despationẽ? Sic tẽtauit sc̄tm̄ Iob uxor sua Ad
huc tu pmanes (inqt) in simplicitate tua? Bñdic deo & morere
Sed statim dixit ei uir pius & patiẽs. Quasi una de stultis mu-
lierib⁹ locuta est, Iob. ij, Ita & hic loq̄t stulte & cõsulit impie
Luther⁹, ut hõ propter infirmitatẽ & grauedinẽ carnis, abie-
cta spe, bñdicat deo & moriat, hoc ẽ, ut maledicat deũ in crea-
tura sua, & moriat despatione, dãnãdo seipm̄. Lex at̄ dñi ima-
culata cõuertit aĩas, Psal. xvij. nõ carnẽ, & v̄ba Ch̄i sp̄s &
uita sunt, nõ caro, Ioh. vi. Et uirtus in infirmitate pficit. ij. Co-
rin. xij. Melius ergo dicit hõ pctõr & infirmus, cũ propheta
Hiere. xvij. Sana me dñe & sanabor, saluũ me fac & salu⁹ ero
Et cũ Psalmista, psal. xvij Diligã te dñe fortitudo mea, dñs fir-
mamẽtũ meũ & refugiũ meũ & liberator meus, dñs meus ad-
iutor meus & sperabo in eũ, Et psal. xxvi, Si exurgat aduer-
sum me praeliũ, in hoc ego sperabo.

¶ Lut. Ideo cõsiderate, q̄ nos oẽs pariter diaboli sumus, q̄ XC
diu inuenimus in nobis grauedinem.

Coch.

De sancta Cruce & reliquijs sanctorum Ser. III,

¶ Coch. Laqueus iste desperationis iam supra contritus est, & nos liberati sumus. Ait enim Paulo de stimulo carnis conquirenti, dominus, Sufficit tibi gratia mea. ij. Cor. xij. Subdit itaque Apostolus propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis. Cum enim infirmior, tunc potens sum.

XCI. ¶ Lut. Ideo si deberem dicere, bene inuenio, quod rectum sit in preceptis dei, sed est mors mea, & si fieri possit, uelim quod illud non esset, ita sunt omnes homines in corde.

¶ Coch. Absit, ut omnibus hominibus insit ista malicia. Nam propter legem dei plurimi non solum supplicia & bella, sed mortem quoque protulerunt. Et innumeri sunt adhuc hodie Iudaei, quibus ita lex est cordi, quam gratiam dei non habeant, ut mori potius uelint ipsi, quam legem non esse. Dicit ergo Dauid psal. cxvij. In toto corde exquisiui te, ne repellas me a mandatis tuis. In toto corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi &c. Quod si lex Moysi tantum placuit, & cordi fuit plurimis, quanto plus christianis per gratiam cordi esse debet Euangelium Christi? Ro. 8. ij. Cor. 3.

¶ Coloniae in officina honesti ciuis Petri
Quentell. Anno. M. D. XXV.